

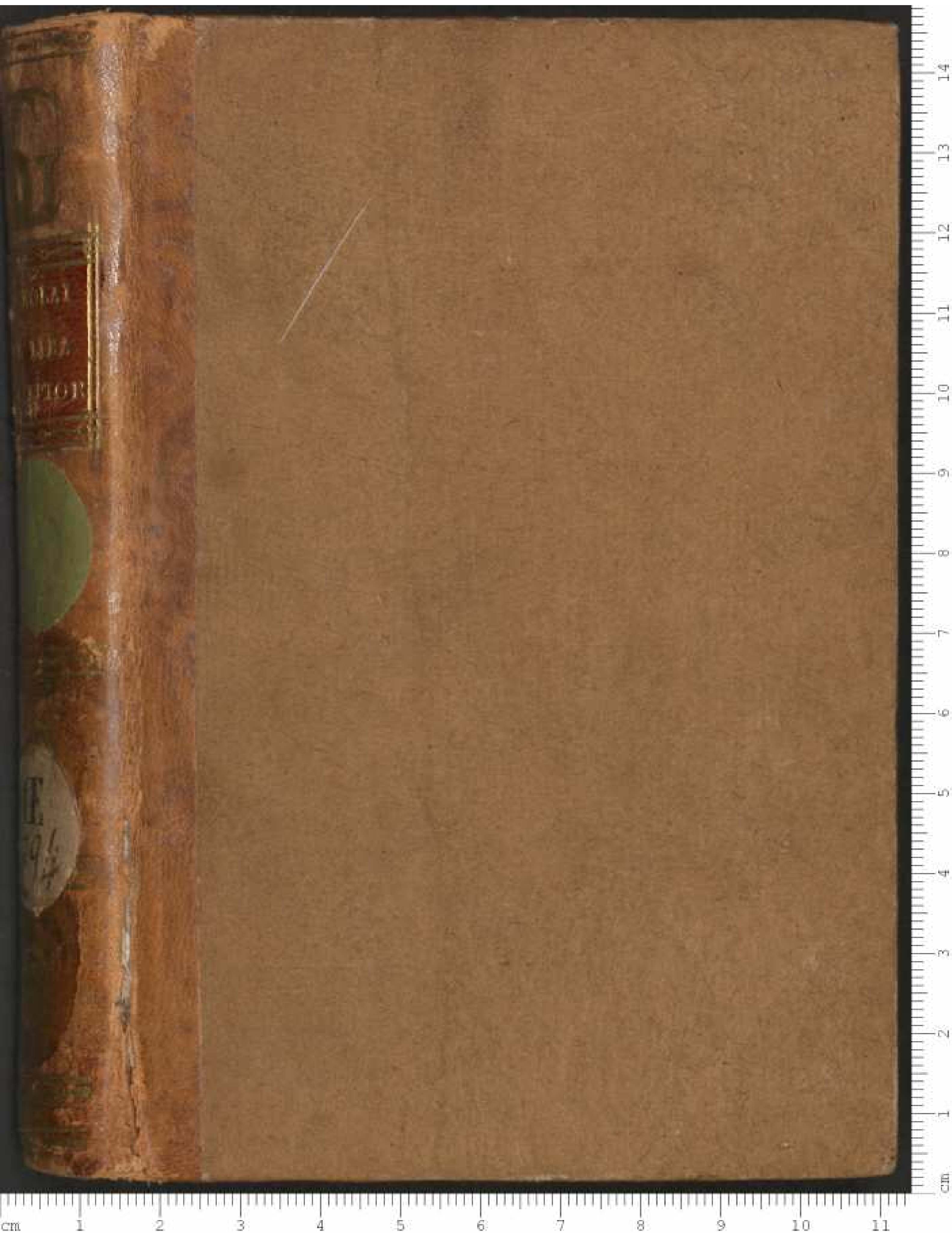
NICHOLAI
DE LIRA
PRECEPTOR

recueil factice.

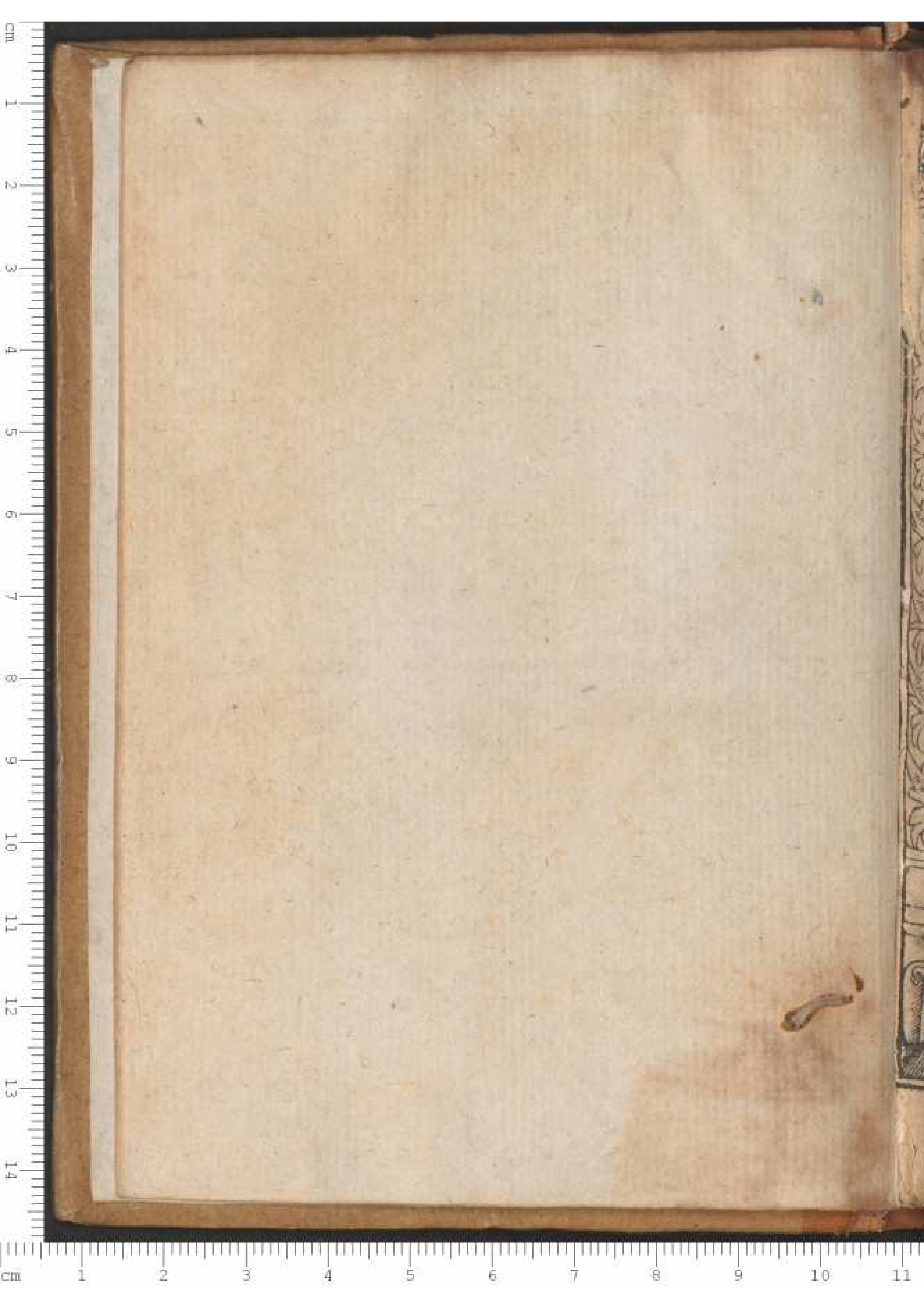
1° Nicholai de Lira.....
preceptorium.....
Double, même lettre, 384 bis

2° De immortalitate anime
Houppelande.

3° gerson. de passionibus anime.

4° autoritates aristotelis, Senece
Boetii, Platonis & &. *

* Double, même lettre dans
386.

De immortalitate anime.

Gugl. Houppelande;

/2.

parisiis anno 1491

inri
s. iohannes.
s. marcus.
s. lucas.

¶ Diuinarũ litterarum interpretis viri profundissimi: nec parum in sacris ecclesie canonibus eruditi Magistri Guillermi houppellande libell⁹ perutilis: de anime hominis īmortalitate/ et statu post mortem: variis profecto antiquorũ patrũ siue philosophorum / siue poetarũ/ et doctorum catholicorum sãctorum virorum sententiis egregiis refertissimus. Quẽ idem magister a multis viris excellentibus rogatus: et presertim instante sapientissimo viro Magistro Jacobo Juing in regali francorum parlamento presidente prudentissimo ita eleganter et artificiose cõtexuit/ ad omniũ litterarum tam secularium q̃ diuinarũ studiosos viros. contra aĩe hominis scrupulos innumerabiles in quibusdam pullulantes ferme accomodatissimus Feliciter Incipit.

Antiquos philosophos floruisse ingeniis/ ac studio profecisse/ iã nõ crebris opinio est: sed oĩb3 ĩ cõe p̃suasa sententia. Ad res ei ex natura fere ĩcõprehensibiles studio/ et exercitatione passim viam sibi fecerunt. Et illorum beneficio/ plurima publicata sũt posteris: quib3 gaudem⁹ / et miramur inuentis. ¶ Mundum dimẽsi sũt: celu3 suis regulis subiecerũt: nature varias scrutati sunt causas: vniuersitatis opificẽ

defecatis quodāmodo sunt oculis contēplati: sȝ
de statu aīe rationalis et eius īmortalitate secti/
varias in suis opusculis reliquerunt sententias.
Quidā mortales aīas esse dixerunt et simul cuȝ
corpore interire. quidā eas īmortales esse: et fixa
semp stabilitate manere. Eraclit⁹ quidē aīaȝ rō
nalē vaporē esse asseruit. thales humorē/empedo
cles sanguinē. docuit eī aīaȝ cordi infusū sangui
nē esse. dyogenes et anaximenes aerē. stoici quo
rum zenonē et crysipū principes ferunt ignē. de
mocritus quidē ex leuib⁹ et rotūdis corpusculis
aīm cōcursu quodā fortuito effici asseruit. nichil
eī apud eū: suosq sequaces fuit: qd nō athomorū
turba cōficiat. Aristoxen⁹ armoniā. Aristopha
nes debitā q̄litatū pportionē. saducei a sadoc di
cti honores etiā supplicia et vniuersaliter spm̄ et
āgelū negātes aīas rōales īpudēter dicūt morta
les et simul cū corpe īterire. Epycurei quoq aīas
mortales asserētes sūmū bonū ī voluptatib⁹ po-
suerūt. Epicur⁹ enim q (vt maximis viris placet
olerib⁹/pomis ac vilib⁹ moderate cibis vtebat)
a turpi seq̄ciū grege īfamie cōtraxit notā. seq̄ces
eni sui effrenate ī voluptatē defluxerūt reputātes
se eax vsu beatissīos esse futuros ¶ Hi oēs et pleri
q alii ī quox enūeratōe īmorari nō est fructuosū
aīaȝ rōalē arbitrati sūt mortalē qb⁹ plini⁹ fauere
videt cuȝ dicat 2° naturalis hystorie deū nō posse
mortales eternitati donare: nec reuocare defun-
ctos ¶ Et multi romani tā fama q doctrina ple
rūq laudati. Nā valeri⁹ 2° li. de īmortalitate aīe
gallos irridere videt cū dicit. vet⁹ ille mos gallo
rū occurrit quos meōria pditū est. pecunias mu
tuas q bis apd īferos redderent dare: q psuasuȝ

habuerūt aīas hoīꝫ īmortales eē: dicerē stultos/
nisi idē braccati sensissēt. qđ palliatꝰ pictagoras
credidit. Insup cesar ⁊ catho (teste salustio) ī orōe
publica aīas hoīꝫ mortales dixerūt: ⁊ alii multi
de qbꝰ nō ē necesse ꝑ sīgula dicere. ¶ Cōtra qs dr
sapie 2°. Dixerūt īpii cogitātes apđ se non recte
Exiguū ⁊ cū tedio est tēpꝰ vite nr̄e: ⁊ nō ē refrige
riū ī fine hoīs: nō est q agnitꝰ sit reuersꝰ ab īferis
qꝛ ex nichilo nati sumꝰ/ ⁊ post hoc erimꝰ q̄si nō fu
erimꝰ. Nomē nostrū ꝑ tēpꝰ obliuionē accipiet: ⁊
nemo hēbit meōriā operū nr̄oꝝ. Et seqꝛ. Post
multa hec cogitauerūt ⁊ errauerūt ⁊ nescierunt
sac̄mēta dei: nec mercedē spauerūt iusticie: nec
iudicauerūt honorē aīaꝝ sc̄tāꝝ. ¶ Sūt ⁊ alii ex oī
secta ⁊ gēte tā poethe q̄ phi īgenio/ doctrina/ fa
ma/ ac glīa ꝓdict ꝓstātiores: q rectiꝰ de statu aīe
disserētes docuerūt aīas hoīꝫ nō simul cū corꝑibꝫ
resolui: sꝫ īmortales eē seu eternitati donari. Nā
hermes de vbo eterno dyalogisās cū asclepio fa
teꝛ hoīꝫ aīas īmortales eē ac maloꝝ puniri: bono
rūqꝫ eternaliter ꝓmiari. vñ 13. ait. de mortali ac ī
mortali mō disserēdū ē. Multos tiōr mortꝫ excru
ciat vē rōis ignaros. ⁊ post pauca. cū fuerit aīe a
corꝑe fcṫū discessio: tūc examē meriti eiꝰ trāsiet ī
sūmi demōis ptātē. Isqꝫ cū eā iustā ꝓuiderit ī si
bi ꝯpetētibꝰ loc manere ꝑmittit sinaūt īiusbi: de
sup ad yma deturbās ꝓcellis turbinibꝰ aeris ⁊ aq̄
tradiꝛ: atꝫ īter celū ⁊ terrā ī diuersa penis eternis
agitatata raptaꝛ: vt ī hꝰ obsit aīe et̄nitas q̄ sit ī
mortali sētētia et̄no supplicio subiugata. Et īfra
auus aūt tuꝰ īqt o asclepi medicīe pmꝰ īuētor
esculapiꝰ cui tēplū ꝯsecr̄ū ē ī mōte libie circ̄ litꝰ
cocodrilloꝝ hō ī sēsu vite melior remeauit ī celū.

Pharisei quoq; et essei seu esseni iudiciuz dei futurum et aīas hoīz īmortales dicunt. Josephus belli iudaici libro secundo ita scribit/opinio apd essenos firmata consistit corruptibilia quidē esse corpora: materiamq; corū non esse perpetuam: aīas autē īmortales semper manere. Cum vero a carnalibus releuate vinculis/quasi de longissima seruitute liberatas: ita eas ilico letari/sublimesq; ferri. pharisei quoq; ididem crediderunt quas duas sectas apud iudeos probabiliores fuisse idem iosephus asseuerat: et de esseis positis in tormentis. Idē ait in mediis cruciatibus subridentes: et eis qui tormenta amouerant illudētes/constantes aīas cū quadam hylaritate reddebant/quasi essēt eas denuo recepturi: et quidē bonis continentes in grecorū sententiis pronunciant vltra occeanū degere vbi eis sit promissa p fruitio/illic quippe esse regionē que nec imbrib' nec niuibus nec estibus aggrauetur: sz quam oceanus oriens/zephirus leuiter aspirans amenet Malis autem animab' loca procellosa et hyberna delegant/plena gemitibus/exercendarū sine fine penarum videntur michi secunduz hanc ipsam intelligentiā greci quos eroas et semideos vocant/beatorū insulas sequestrasse improborum autē aīabus apud inferos destinasse: in quo etiā cruciari quosdā commensi sunt syphisos scz et tantalos/ixionas/et lycias. Greci enī heroas dicunt aīas nobiles et bene meritas īmortalitati donatas/in aere superius habitantes. Unde isidorus. 8. ethimo. c. 47 ait. Eroas dicuntur a

iunone traxisse nomen. grece eni iuno hera appel
latur: et ideo nescio quis filius eius secundū gre
corum fabulam heros fuit appellatus mistice fa
bula significante q̄ aer iunoni deputetur in quo
volunt heroas habitare. Nam cū campos elise-
os poeta virgilius describeret / vbi putant aīas
sanctorū beatorum habitare: nō solū posuit eos
ibi habitare qui proprijs meritis ad illas sedes
peruenire potuerūt: sed adiecit atq3 ait quiq3 sui
memores alios fecere merēdo / id est que prome-
ruerunt alios. eosq3 sui memores promerendo fe
cerunt. ¶ Insuper q̄tum ad grecos attinet: duo
philosophorū genera tradunt hystorie. vnū ytali
cum ex ea parte que quondam magna grecia ap
pellata est. Alterū ionicum ex eis terris que nūc
grecia noīatur. ytalicum genus principē picta-
goram a quo ferunt philosophie nomen exortum
fuisse qui fuit tante auctoritatis apud antiquos:
vt preiudiciali opinione sententias oīm supera-
ret: essetq3 satis ad quamlibet sententiam robo-
randam: si hoc tp̄e dixisse doceretur. ¶ Tradūt
eni litttere q̄ pherecides sirus primum dixit aīos
hoīm esse sempiternos / antiquus sane fuit oeneo
regnante. quam opinionē eius discipulus picta-
goras maxime confirmauit: qui tarquinio super
bo regnante ī eam ytalie partem venit (q̄ magna
grecia dicebatur) in qua pictagoreorū nomen tā
tā auctoritate viguit: vt multo tempore nulli alii
docti viderentur. ¶ Ionici quidē generis prin-
ceps thales milesius fuit superdoctus ⁊ sapiens.
⁊ eo maxime discipulis āmirabilis. q̄ astrologie

numeris cōprehensis defectus solis et lune predi
cere potuit. Cui successit anaximander qui ana-
ximenē discipulū reliquit magistrum anaxagore
et dyogenis. Anaxagore quidē successit archela
us auditor eius: post quē socrates surrexit qui ap
polinis oraculo oīm hominū sapientissimus iu-
dicatus est: et plurimos sue philosophie reliquit
sectatores: quorū studium potissime fuit in que-
stionum moraliū disceptatōne versari. cui succes
sit plato qui (teste apuleio) primo aristoteles di-
ctus est: postea plato a latitudine pectoris nomi
natus / qui in tantā eminentiā philosophie et mo
rum venustate subuectus est: vt quasi in trono sa
pientie residens precepta quadā auctoritate vis
sit tam antecessoribus ꝙ successoribus philoso-
phis imperare. Post quē surrexit aristoteles di
scipulus eius / vir vtiqꝫ magni ingenii et eloquii:
qui multos facile superans in docendi officium
platoni sucessit. ¶ Hic enī quasi matutinū sidus
effulsit hoībus: et quibusdā multiplicis philo-
sophie preceptis / velut variis radiis illustrauit or
bē: et tanꝙ oculoꝝ detersa caligine ad cōtuendā
veritatis spē3 hoī3 mentes reparauit. ¶ Post mor
tē vero platonis pseusippus sororis eius filius et
zenocrates in scolā que achademica vocatur suc
cesserunt: et ob hoc ipsi et sui successores achade-
mici appellantur. quibus plato sectandus ma-
gis placuit ꝙ aristoteles. qui sectam perypateti-
cam instituit: eo ꝙ deambulans disputare consu
euit. ex quib[9] notabilitati sunt plotinus / porphi
rius / et appulleius affer: et pleriqꝫ alii de quibus

non est opus per singula dicere. Hi itaqꝫ omnes ab anaxagora quos ceteris et ꝑcipue his qui animam mortalem affirmant non immerito fama/ doctrina/ac gloria prelatos videmꝰ: animas hominū dixerunt immortalitatis statum obtinere. quam sententiam attestantur varro/seneca/salustius/tullius/boecius/macrobius. Unde in prologo super somniū cipionis dicit. omnibus qui patriam seruauerunt/auxeruntqꝫ: certuz in celo diffinitum locum esse: vbi beati euo sempiterno fruantur. Insuper poethe hoc idem censerunt/virgilius ac ouidius. Nam quinto methamorphoseos ait. Morte carent anime semperqꝫ relicta sede nouis domibus viuunt habitantqꝫ recepte. Omnes etiam qui ex hoībus deos fieri aut homines ad consortium deorum transferri putant idem arbitrati sunt. Nonne mercurius trimegistus loquens de esculapio /hermete/ac osire deificatis: et per sua ydola veneratris: ꝯtingit) inqͭ) ab egypciis hec sancta aīalia nuncupari: coliqꝫ per cunctas ciuitates eoruz animas: quorum sūt consecrata viuentes: ita vt eorum legibus incolantur et eorum nomībus nuncupentur: et pene omnes secte /ac nationes: athlantici/libies/egiptii/romani/galli/hyspani/perse/caldei. Nonne (teste tullio) moriturus cyrus rex magus filiis suis ait: Nolite arbitrari o filii mei cum a vobis recessero nunqꝫ/aut nullum fore. nec enim cū essem vobiscum animum meum videbatis: sed cum essem in hoc corpore ex his que gerebam intelligebatis. eūdē ꝗ credite esse/ꝛ si nullū videritꝭ

¶ Insuper galdissa mahumetus et maiores na
tu mathumetorum secundū traditionē legis eorꝫ
credunt et predicāt ꝙ mortui eorū resuscitati co-
medent ⁊ bibent delicata: et habebūt multas pul
cras mulieres quibus fruantur. Refert enī mar
chus de conditionibus orientaliū regionū. ꝙ tar
tari ita impudenter desipiunt vt iuuenē mortuuꝫ
et iuuenculā mortuā (si soluti decesserint) faciant
solenniter desponsari: vt sic in vita futura liberi
us voluptatibus perfruantur. ¶ De aristotele cu
ius sentētie fuerit de aīe īmortalitate malūt plu-
rimi cū doctore subtili dubitare / ꝙ temerario au
su diffinire. cū ex his que apud eū leguntur siue q̄
scripsit: siue que ab aliis dicta esse narrauit: faci-
le sua opinio elici non possit. in plerisqꝫ enim sue
doctrine locis īmortalitati aīe fauere videtur.
Nam secūdo de aīa post diffinitionē aīe ponēs
differentiā inter partes aīe dicit ꝙ quedā partes
non sunt separabiles a materiis suis: quedā aūt
separabiles vt nauta a naui: vt rationalis. Ideo
concludit ꝙ est separabilis ab aliis: vt perpetuū
a corruptibili. et tertio de aīa ponens differentiā
inter sensū et intellectuꝫ ait. Excellens sensibile
corrumpit sensū. excellens autē intelligibile nō
corumpit intellectū. Et p̄rio de aīa. intellectus (i
quit) videtur inferri substantia quedā existens ⁊
non corrūpi: vbi translatō quā exponit auerroys
intellectus auteꝫ videtur esse quedā substantia q̄
fit in re ⁊ non corrumpitur. Et libro de aīalibus
inquirit ph̄s. an om̄s aīe adueniant de foris? Et
respondens ait. Non est auteꝫ possibile aīas cor-

porales de foris aduenire. Relinquitur igitur ĩ
tellectũ de foris aduenire et diuinũ esse solũ. et. 12.
metha. ca. 8. ait. Mouentes autẽ cause velut pri⁹
facte existentes que aut vt illius simul. quando aũt
sanatur hõ tunc et sanitas est. et figura eree spe=
re et spera erea. si aut ⁊ posterius aliquid manet
perscrutãdũ est. In quibusdã nichil prohibet: vt
si est aĩa tale non omis sed intellectus: omẽꝫ nã=
qꝫ impossibile forsan. sup quo auerroys dicit for=
te: quia demonstratio super hoc non est huius ar
tis. Et in libro de morte aristotelis scribit̃ q̄ ipse
moriturus consolans discipulos de timore mortꝭ
dicit. Et vos vt quid turbati estis ⁊ de morte ti=
metis que est via et incessus aĩe recedentis a cor
pore ad comprehendendũ gradus diuinos: et cõ
iungendũ se aĩabus sapientibus et lectis. post cu=
ius mortẽ orauerunt discipuli eius dicentes. De
us qui recolligit aĩas phoꝝ recolligat aĩam tuaꝫ
et reponat eam in thesauris suis. Et 2° posterio=
rum recitat pictagorã dicentẽ deum tonare seu
sonare minarũ causa: vt hi qui in tartaro sunt ti
meant. Et. 4. ethicorũ ait. quandoqꝫ autem pec
cant et passionẽ in genus passum ponentes vt q̃=
cũqꝫ ĩmortalitatem vitam sempiternã dicunt es
se: passio eĩ vite et casus ĩmortalitas videtur esse
quoniã autẽ verum est qd̃ dicitur palam fiet. Si
quis concedat aliquẽ ex mortali fieri ĩmortalem
nullus enĩ dicit eum aliam vitã sumere: sed casũ
aliquẽ vel passionẽ huic eidem aggenerari: qua
re non est genus vita immortalitatis ¶ Ecõtra
aliquãdo aristoteles visus est ĩmortalitati aĩe ad

uersari. Nam ĩ predicamentis ait. corrupto ani
mali corrumpitur scientia: non autem scibile sci
entia autem est in aīa: ex quo videtur sequi aīaȝ
interire cū corpore. Et libro de longitudine ꝛ bre
uitate vite dicit. corruptis aīalibus corrumpitur
et scientia: et sanitas. propter quod et de aīa ratō
cinabitur quis ex his: si enī est non a natura: sed
quēadmodū scientia in aīa: sic et aīa in corpore
erit. et ipsius alia corruptio preter corruptioneȝ
qua corrumpitur corrupto corpore. Itaqꝫ quoni
am non videtur talis existens aliter vtiqꝫ habe-
bit ad corpus cōmunionē. Et tertio de aīa. non
reminiscimus post mortē eorū que in vita sciui-
mus. Et tertio ethicoꝝ. ca. de fortitudine. Terri
bilissimū autem mors. terminus eī. et nichil ad
huc videtur mortuis neqꝫ bonū neqꝫ malū esse. ꝛ
septimo metha. ex intentione determinat. ꝙ om
nes partes que possunt manere separate a toto
sunt elementa hoc est partes materiales. Et pri-
mo de celo videtur habere pro impossibili con-
tra platonem. ꝙ aliquid sit factum et perpetu-
um et incorruptibile. et hoc de mundo probatur
duabus rationibus quas omitto causa breuitatꝭ
Et quīto phisicoꝝ ait. cuius est principiū eius est
finis. Ex quibus visuȝ est scoto: et aliis pluribꝰ
ꝙ aristoteles in questione de immortalitate aīe
semper vsqꝫ ad mortem fuit dubius. sed videtur
nunc magis accedere ad vnā partem: nūc ad ali
am secundū ꝙ pertractabat vnam materiā con
sonam vni parti magis ꝙ̄ alteri. Salua tamen
scoti reuerentia in prefata sētentia: michi fuisse
videtur neqꝫ a magistro platone in hac re discre-
passe. testimonio michi est bessario cardinalis ni

cenus . In ea quam scripsit platonis de defensione
(auctor quoque est cicero meo iudicio) cuius apud
nos grauissimũ est testimoniũ. sic eī ait prima q̄=
stione tusculana. post multorum philosophorꝫ de
animi quiditate recitatas opiniones: aristoteles
longe omibus (platonē semper excipio) prestans
et ingenio et sapientia et diligentia: cum quattu
or nota illa genera esset complexꝰ ex quibus om
nia orirentur quintam quandam naturã censet
esse: equa sit mens. cogitare eī et prouidere / dice
re / et docere et īuenire aliquid et tam multa alia
meminisse / amare / odisse / cupere / timere / hec et si
milia eorum. In horũ quattuor generum inesse
nullo putat quinntuz genus adhibet vacans no
mine. et sic ipsum animũ endelychiam apellat
nouo noīe: quasi q̄dã continuatã motionem ⁊ p
ennē. De sententiis quoque phorꝫ quos prio loco
posuimꝰ postea loquēs ait. his sentētiis oībꝰ ni
chil post mortē ptinere ad quēq̄ pōt. de sentētia
sũt aristotelis et plōnis subiūgit. Reliquorꝫ sen=
tentie spē afferũt posse aīos cuz e corpibꝰ excesse
rũt ī celũ q̄si ī domiciliũ suũ ꝑuenire. Cũ ergo ari
stoteles aīz nō de elemētorꝫ natā (vt ait cicero) et
augꝰ 22. de ciui. dei. sꝫ ex illa quīta natura ex q̄ et
celũ ī prio celi eē arbitretꝛ: ꝯñs videtꝛ vt q̄admo=
dũ celũ īcorruptibile eternũq̄ꝫ opinatꝛ: ita et aīm
nostrũ sētiat īmortalē. eisdē eī argumētatōibus
vtrũq̄ꝫ cōprobari pōt. si eī vt celũ nulliꝰ elementi
naturã hꝫ: ⁊ neque grauis neque leuis neque ꝯtriũ vllũ
hꝫ seq̄tꝛ ipꝫ sicut celũ / neque ḡnari / neque corrũpi pos
se. cũ igr̄ īfitã rerꝫ separatarꝫ multitudīez īpossibile
arbitretꝛ fateri potuit ꝯ pictago. ⁊ plōe credē aīaz

de corpore in corpus transmigrare: ita eum sēsis
se malo credere ꝙ cū nefario auerroy. vnū oīm
hoīm cōez animū posuisse. Ipse autē auerroys li
cet posuerit cū magistro suo aīaz īmortalē ⁊ eter
nam ab vtraqꝫ parte dicit super 3° de aīa cōmēto
scdo. Intellectus qui dicitur naturalis vt diximꝰ
non accidit vt quandoqꝫ intelligat et quandoqꝫ
non: nisi respectu formarū imaginationis existē
tium in vno quoqꝫ indiuiduo. respectu autē spēi
semper intelligit: nisi humana spēs deficiat. qđ
est impossibile. In hoc tamē turpiter errauit: nō
solum contra fidē sed contra philosophiā: ꝙ po-
suit oīm hoīm aīam vnā: et non singulis singulo
rum. ponit enī tria falsa et erronea nullā veri si-
militudinē habentia sed prorsus ab omni mente
phoꝝ aliena. Primum ꝙ aīa rationalis non est
actus primus homis/seu eius forma substantia-
lis dans ei esse nomen et rationē: seu qua homo
est hoc aliquid sed substantia separata. et huius-
modi extrinseca. Ponit enī intellectū possibilē
sepatū quē vocat materialē purā potētiā ī gene
nere intelligibiliū ¶ Secundo ponit ꝙ talis in-
tellectus non oritur hoī a pīcipio sui esse: sed tā
tum cū est in annis discretionis. tunc enī ei quo
dāmodo copulatur et continuatur: ita vt per ipz
possit intelligere. ideo cō. quinto dicit. ꝙ est con
tinuatus puero in pueritia. et infra 36. iam in-
uenimus modū quomodo iste intellectus cōtine
tur in puero: et causā quare non in pīcipio. mo
dum autē continuationis ponit cū homo per in
tentiones imaginatas cum intellectu agente cō

currit ad causandū intentionē et spēm in intelle
ctu materiali: ita q causare intellecta in actu vo
cat abstrahere. recipere vero intellectus possibi
lis vocat intelligere homīs. ¶ Tertio ponit oīm
hominū vnū intellectū. ¶ Contra primū arguit
sic. aīa est actus primus corporis organici phisici
igitur est forma substantialis hoīs. aīs pz. Nam
phs 2°. de aīa asserit aīaz esse substātiā: non acci
dens quoddā. Et post diuidit substantiā in mate
riam/formam/et compositū: ꝛ ostendens q non
est materia nec cōpositū. concludit q est forma
seu actus primus corporis ꝛc. Nec valet dicere q
phs non ponit diffinitionē aīe cōmunē: sed con=
ditionaliter loquitur dicens. si autē aliquid cō=
mune in omī aīa oportet dicere erit vtiq; actus
primus corporis organici phisici. et q ita sit exp̄s
se patet. nam 3° capitu. ait. De intellectu autem
nichil ad huc manifestū est: sz videtur genus aīe
alterū esse: quia statim post illā clausulā ait phs.
vniuersaliter igitur dictū est quid sit aīa. et alia
lr̄a habet. iam diximus quid est aīa vniuersaliter
et sequenti ca. ait. Sicut figure est vna cōmunis
diffinitio conueniens omī spēi figure: sic ꝛ aīe oz
esse vnā diffinitionē conuenientē cuilibet parti=
um eius. inter quas expresse noīat intellectū. Et
subdit q talis diffinitio est illa quam dedit/vide
licet q est actus primus ꝛc. Nec secunda allega=
tio valet. quia phs cum dicit. de intellectu autez
ad huc nichil manifestum est. Refert illud verbū
ad dubium premissum. vtrum vna queq; parti=
um aīe sit separabilis vt pz intuenti. ¶ Scdo pz

etiam q aĩa sit forma substantialis homĩs ex 12. metha. c. mouentes autẽ cause superius allegate vbi ponit phs differentiã inter causas formales et efficientes. Item sic sequeretur q puer anteq intellectus naturalis sibi copularetur per species imaginationis non esset homo nec rationalis et q differet spẽ ab alio homĩe: ymo a seipso sene. Nec valet solutio auerroys q homo capitur dupliciter. vno modo pro essentia per se vna cõposita ex corpore tanq ex materia. et aĩa cogitatiua tanq ex forma eius specifica que aliquando a doctoribus vocatur ratio particularis aliquando a pho intellectus. Aliomodo sumitur homo pro q̃dam substãtia composita ex homĩe primomodo et aĩa intellectiua seu ĩtellectu naturali. et sic homo non est per se vnum. primomõ puer est homo eiusdem spẽi cũ seipso sene et cum aliis hominibus. secundomodo non est homo nec rationalis nisi in potentia ¶ Contra sequeretur q puer nõ esset rationalis nec homĩes essent intrinsece rationales quod est absurdũ ¶ Item homo intelligit et non seipso primo. igitur per suã formã substantialẽ. añs notũ est per experientiã. ɔsequẽtia patet. quia operatio propria cõueniens alicui cõposito non potest sibi competere per materiam. igitur per formã. igitur aĩa est forma substantialis homĩs ¶ Confirmatur quia tunc per nullã operationẽ aĩalis bruti posset conuinci q aĩa sẽsitiua esset eius forma dans ei esse: sed diceret aduersarius q dat ei opari et non esse. Ad hº est expressa determinatio ecclesie. in clemeñ. extra de sũma tri. et fi. catholica. Contra secundum quia

talis cōtinuatio nō est intelligibilis sed ficta vana et inutilis: quia per talē nec homo primomō nec secundo modo posset intelligere. alias paries coloratus vel aggregatū ex pariete et visu videret: quia color in pariete existens causat visionem: et visus recipit ¶ Contra tertiū sequeretur ꝙ contraria essent simul in eodem. patet quia in intellectu vnius homīs est assensus intensus: et ī intellectu alterius respectu eiusdem/dissensus intensus: et de quo vnus homo habet scientiā/ali⁹ habet solum opinionē: et alius ignorātiā ¶ Itē secundū hoc nichil possemus intelligere nisi cuius intensionē causaret fantasma: sed hoc est falsum sicut experimur tā de actibus intellectus ꝙ volūtatis et multis aliis: nā noticia intuitiua cognoscitur intuitiue et est causa noticie reflexe.

¶ De aīe autē īmortalis statu post mortē prefati phi inter se separātur. quidā eī posuerunt animas cū exierint a corpore statī in bestialia corpora meritis suis correspondentia demigrare. puta principuꝫ in leones/militū in apros/aliorū in porcos/aliorum in lupos/aliorum in volucres: et apes. nec in his penā delectōnēꝙ cessare: donec congruas immaniū feraruꝫ induerent formas. vnde vt ait ambrosius de bono mortis. quidā dixerunt sūmū bonū phoꝝ magnorū hic esse vt aīe eoruꝫ post mortē in apes aut volucres transirent Alii aliquando eas dixerunt mutare sexū: atꝙ ad infirmitatē nature muliebris relegari. Alii ad aliena corpora humana transire: sicut grecoꝝ fabulosa testat̄ hystoria. Refert enī ꝙ menelaus

deuicto euforbo posuit clipeū eius in templū iu=
nonis quē accepit panthoydes. vñ dixerunt aīaʒ
euforbi panthoydē introisse et esse ipsū euforbū
de quo memīt ouidius 5. methamorfoseos. ipse
ego nā memini troiā tempore belli panthoydes
euforbus erā cui pectore hesit in aduerso grauis
hasta minoris atride ¶ Et autē de ceteris phis
taceā optime agi cū hominibus arbitrabatur plō/
si tamen hanc vitā pie/iusteqꝫ peregerint: vt cor
poribus suis separati in ipsorū deorū reciperent
sinū: sed immemores supera vt conuexa recusāt.
rursus et incipiant in corpora velle reuerti. quod
virgiliꝰ ex platonico dogmate dixisse laudatur.
itaqꝫ aīas mortaliū nec in suis corporibus semp
esse posse existimauit: sed mortꝫ necessitate dissol
ui: nec sine corporibus durare perpetuo: sꝫ alter=
nantibus vicibus indesinenter viuos ex mortu=
is: et ex viuis mortuos fieri putauit. sed in hoc a
ceteris hominibus differunt sapiētes. qꝫ statī post
mortē feruntur ad sydera: vt aliquādo diutius ī
astro sibi congruo quisqꝫ requiescat: atqꝫ rursus
miserie pristine oblitus/ et cupiditate hñdi cor=
poris victus: redeat ad labores erumnasqꝫ mor=
taliū. In hac itaqꝫ durissima conditiōe plato be
atas aīas et sapientes esse constituit: quibus nō
talia corpora distributa sunt cū quibus semper ⁊
īmortaliter viuerēt: neqꝫ sine his possent in eter
na puritate durare sed aliquando licet non de ꝑ
ximo incipiant denuo in corpora velle reuerti.
Et sic indesinenter vicissim in diuersa corpora
migrare vsqꝫ ad magnū annū in quo repetent ꝑ

pria corpora: et omnia eadem numero redibunt. illos vero qui stultaz duxerunt vitam ad corpora suis meritis debita / siue hominũ siue bestiarum de proximo resolui putauit: et tandiu in eis mise rabiliter viuere/ donec expiatis sordibus/ac mo= deratis erroribus ad modum rationis temperi= emq; redacte: demũ ad antiqui vult⁹ honestatez mereantur pertingere. Porphirius autem non solum ab humanis animis remouit corpora be= stiarum verumetiam sapientuz aĩas ita voluit de corporeis nexibus liberari: vt corpus omẽ fugiẽ tes beate apud patrem sine fine teneantur. Stul tum est dicere ex illa vita que beatissima esse non poterit nisi fuerit de sua felicitate certissima: de siderare aĩas beatas corruptibiliũ corporũ labẽ et inde ad illa remeare: tanq̃ hoc agat sũma pur gatio: vt inquinatio requiratur. Porphirii pro fecto preferenda est sententia his qui nimirum circulos alternante semper beatitudine et mise ria suspicati sunt. Malorum autem animas ad corpora aliena (humana tamen) redire voluit vt purgarentur in eis. purgatas autem sine vllo ad miserias pristinas reditu: in eterna felicitate cõ stituit. Puduit enim porphirium animas homi nuz dicere ad corpora bestialia reuolui: ne mater fortasse filium in mulam reuoluta vectaret. et nõ puduit hoc credere vbi reuoluta mater in puel= lam filio forsan proprio nuberet. si enim plato et porphirius inter se concordare potuissent: et credo q̃ vidissent etiam consequens esse vt ani= me redeant ad corpora: et talia reciperent in qui

bus beate et immortaliter viuerent. quoniam secundum platonem etiam anime sancte ad humana corpa redibunt. secundum porphiriũ ad mala hui⁹ mũdi redibunt. dicat itaqꝫ cũ platone porphirius redibunt ad corpora: dicat plato cũ porphirio non redibũt ad mala. nõ igit vt beate sit aĩe corpus est oẽ fugiendũ: sꝫ corpus ꝓpriũ et icorruptibile recipiendũ in quo cõueniẽtius letabũtur ꝙ in quo corruptibili genuerũt. sic enĩ eis nõ inerit illa dira calamitas quã posuit ex platone virgilius cum ait. Rursus et incipiant in corpora velle reuerti. sic inꝙ cupiditatẽ reuertendi ad alia non habebunt: cũ corpora in que reuerti cupiẽt secũ eternaliter habebũt. Honestius igitur credendũ est ꝙ sancti et veraces angeli ãnunciauerunt qđ ꝓphete spũ sancto actu locuti sũt: qđ nuncii xp̄i predixerũt: qđ apostoli docuerũt et cõscripserunt resurrectionẽ scꝫ ĩmortaliũ corporuꝫ fore/ seu aĩas semel ad ꝓpria corpa et ĩmortalia redire ꝙ totiens ad diuersa/ ⁊ per varia mortalia pro morum qualitate migrare.

¶ Superest nobis ĩmortalitatẽ aĩe rationalis q̃ sentimus mouemur et intelligim⁹ ꝙtũ dñs dignabitur adiuuare pie/ac humiliter pro nostra ꝑuitate ostendere seu ꝑsuadere: et eo humili⁹ quo difficilius id posse fieri arbitramur. Vix eĩ vlla veritas est obscurior et ad persuadendũ ex virib⁹ hũanis seu principiis phie naturalis difficilior: qđ certe mun⁹ mirũ videri debet: cũ maximũ sit aĩo ipso aĩꝫ ipsũ videre et cognoscere. vt enĩ cor-

poralis oculus se nō videns facile alia cernit: ita animus noster non tā facile se q̄ alia contuet. et enī hanc habet vī (vt inquit cicero) prīa questio ne tusculana. illud appolinis preceptū/ quo mo uet vt se quisq̄ noscat. Non enī credo id precepit vt mēbra nostra aut staturā figurā ve noscam⁹: sed vt animi nostri puritatē atq̄ dignitatē intue amur. hūc igit noscere nisi diuinū et arduū esset nō esset hoc acrioris cuiusdā animi p̄ceptū a deo tributū. Quisquis igit in hac materia obscura difficili ⁊ ardua: et que hūanū ingeniū superat/ ⁊ excedit non contentus persuasionib⁹ probabili bus. acribologias/ id est ratiōes demonstratiuas querit: is meo iudicio spernendus est: ac sibiipsi in huiusmodi rationū vana inquisitione frustra defatigetur relinquendus. Ardua eī nostre fidei potius per oracula patrū considerari debēt q̄ di scuti per intellectū. Sepe eī hūanus sensus dū q̄ rundā rerū rationes querens non inuenit: in du bitationis voraginē se mergit: et cū aīe īmortali tatis vī ex ratione petit: in ambiguitatis abissū plerūq̄ cadit. qđ attēdentes et ne temeritate ali qua argui mereamur de predicto dubio secundū sententiā antiquoꝝ patrū in tribus conclusioni bus disserere tentabimus.

¶ Prīa cōclusio

Et si īmortalitas aīe rationalis non possit efficaci seu euidēti ratōe probari nec demō strari: potest tū thopicis seu rationibus probabi libus apparenter tam fidelibus q̄ infidelibus p suaderi. prīa pars pz. Nā aug⁹ 13. de tri. loquens de vita īmortali ac sēpiterna ait hac (īquit) vtrū

careat humana natura: nec parua questio est. humanis quippe argumentationibus hanc inuenire conantes: vix pauci magno prediti ingenio vacantes ocio/ doctrinisq subtilissimis eruditi: ad indagandū solius aīe immortalitatē peruenire potuerunt. Ratione sic. non possumus naturaliter aīam rationalē in se nec intuitiue/ nec abstractiue/ pfecta et distincta cognitione noscere. igiť non possumus īmortalitatē que naturaliter ⁊ necessario consequitur eam euidenter et efficaci ratiōe ꝯcludere. aūs pꝫclare de intuitiua. de abstractiua patet. quia talis naturaliter acquisita presupponit intuitiuā de eodē ¶ Secundo sic. omē qđ demonstratur de subiecto prius et notius predicatur de illo per qđ demonstratur ꝙ de subiecto cui inesse demonstratur: sed non est nobis naturaliter nec euidenter notū īmortalitatē prius et notius predicari de alio ꝙ de aīa rationali: seu illa propō in qua īmortalitas predicatur de alio/ non est nobis nec potest esse prior/ nec notior ista propōe: aīa est īmortalis. maior pꝫ quia demonstratio est ex prioribus notioribus causisq ꝯclusionis ¶ Confirmať. qꝛ ista ꝯclusio aīa ratiōalis est disciplinabilis: ꝗuis sit euidens et nota per expiētiā nō est demōstrabilis. igť nec ista ꝯº aīa est immortalis que nec est euidens nec nota per expientiā est demonstrabilis. aūs pꝫ quia illa ꝓpositio est īmediata qua nō est altera prior: et pricipiū ad concludendū istam. homo est disciplinabilis igitur. non enī credo ꝙ possit dari causa ꝗre aīa est disciplinabilis aut īmortalis: sed de natura sua est talis. Ad suadendū secundā partem

Conclusionis tres ex ciceronis prima questiõe tu
sculana/et superiore cathone ratiões excerpsim⁹
Prima ex oĩm hoĩm et maxime priscoruz illoꝝ
quasi naturali et insita opinione argumentatur
Secunda ex prudentũ et bonoꝝ hoĩm spe:et ex=
pectatione argumentũ trahit. Tertia ex aĩorũz
nostrorum ad deũ maxima similitudine cõiectu
ram facit. Deinde alias rationes familiares in=
ducemus. ¶ Pñia ratio testiõnio est huic veri=
tati ipsa antiquitas: que quo propius aberat ab
ortu et differentia progenie:hoc melius ea fortas
se que erãt vera cernebat ¶ Itaqꝫ vnũ illud erat
insitum priscis illis esse in morte sensũz: neqꝫ ex=
cessu vite sic deleri hominẽ/ vt penitus interiret
idqꝫ ex cerimoniis sepulcroꝝ intelligi licet/ quas
maximi ingenii prediti: nec tanta cura coluissẽt
nec violatas tam inexpiabili religione sanxis=
sent:nisi hereret in eorũ mẽtibus mortẽ non es=
se interitũ omĩa tollentẽ/atqꝫ delentẽ: sed quasi
quandã migrationẽ cõmutationẽqꝫ vite:q̃ in cla
ris viris et feminis dux in celũ soleret esse. Ex q̃
opiniõe multi apud eos quos enumerare non est
necesse:in nũerũ deorũ relati sunt. Hoc idẽ intel
ligi potest ex hoc q̄ oĩbus cure sunt que post mor
tem futura sunt. hec propagatio noĩs: liberoruz
procreatõ adoptõnes filioꝝ:testamentorũ diligẽ
tia: ⁊ pleraqꝫ alia multa testãtur grauissimũ apõ
phos argumẽtũ ẽ:cur deos eẽ credam⁹ q̄qꝫ nul=
la gens tã fera tã ĩmanis ẽ cui⁹ mẽtẽ nõ ĩbuerit
deoꝝ opinio. Si q̃s autẽ hãc rõez ad formã dya=
leticã ãgustã q̃dẽ illã: ⁊ ĩ q̃ min⁹ virĩũ habitura
est redigi velit:ita eam sũmatim accipiet. om=
nes homines: et maxime veteres illi primi qui

vt corpore: ita ingenio magis q̄ nos valuisse videt tur: quippe qui oēs bonas artes (qđ difficillimū fuit) inuenerunt natura iudicant aut naturaliter inclināntur ad iudicādū atq; appetēdū q̄ aīe hominū sunt imortales. igit aīe hoīz sunt imortales. añs pz ex diligentia quā oēs adhibent circa sepulturā suā / circa nois fame vel glorie propagationē: circa gñationē liberorū / filiorū adoptiōes / ⁊ sic de multis aliis. q̄ hoīes non facerent nisi naturaliter inclinarentur ad iudicandū aliquid cū se postq̄ ex vita cesserint pertinere: ⁊ naturaliter id appeterent. ¶ Secūda ratio est qua plato (cuius apud ciceronez tanta est auctoritas vt ei esse nullā rationē afferenti credendū arbitrat) aīoꝝ nostrorū imortalitatē suadet ad dyonisiū scribēs in ea epistola: cuius iniciū est. audiui ex archidamo. natura (inquit) fieri videmus vt ignauissimꝰ quisq; nichil curet que sit de eo futura opinio. sapientes autē et boni viri cuncta faciunt quo futura secula bene de se existiment. quā ego coniecturā facio esse aliquē sensuz illis qui mortui sūt rerū nostrarū qui prestantes aīam a se diuinant sic esse: ignauissimi autez contra / firmiores vero sunt diuinationes bonorū q̄ flagiciosoꝝ. hanc rationē secutus senior ille catho apud ciceronē li°: de senectute ita argumentatꝰ est. Nemo vnq̄ sibi scipio persuadebit multos prestātes viros (quos enūerare non est necesse) tanta esse conatos: que ad posteritatis memoriam pertinerent: nisi aīo cernerent posteritatē ad se pertinere. An censes vt de meipso aliquid more senū glorier: me tā

tos labores diurnos nocturnosq; domi militie su
scepturū fuisse: si iisdē finibus gloriā meā quibꝫ
vitā esse terminaturus. Nōne multo melius fuis
set ociosā etatē et quietē sine vllo labore aut con
tentione traducere? Hāc rationē cicero pria que
stione tusculana diffuse pertractans ait. que me-
lior in hoim genere natura ꝙ eoꝝ qui se natos ad
hoīes iuuandos/tutandos/ conseruādos arbitrā
tur: etiā vsq; ad mortē fortiter sustinendaꝫ. quis
aūt sapiēs sīi spe īmortalitatꝭ se offerret ad mor
tē? quid enī īprudentius ꝙ sine vllo premio se/et
vita et virtute propria priuare? cū aut seruitutis
aut egestatis labores cū reliquis ciuibus patien-
ter ferre liceret. quis autē gloriā mortuis prodes
se/si nichil sentiant affirmauerit? quid enī egre
giis viris a poetbis tā sedule decantatis hec glo-
ria valet eā non cognoscentibus? aut ergo oēs il-
los viros qui pro patria fortiter obierunt stulti-
cie cōdēnare: aut aioꝝ īmortalitatē eos expectas
se credere debemus: quoꝝ sententiā reprehende
re proxime ad temeritatē accedere videtur. Hec
autem ratio diffuse pertractata ad formā sub du
plici ratione redigi potest. Prio sapientes et bo
ni viri naturaliter iudicant et sperant aīas suas
fore īmortales. igr ita est. aūs patet alias non tā
ta conarentur vsq; ad mortē inclusiue q̄ ad poste
ritatis memoriam pertinerent: nisi iudicarent
posteritatem ad se pertinere. cōsequentia patet.
quia diationes et opiniones bonorū virorū verio
res vident ꝙ flagiciosorū. Secunda. si aīa non es
set īmortalis nullus secundū rectā rationē se de-

beret expōere morti pro re publica: nec ꝓ amicis
mortē sustinere. consequens videtur falsuz. dicit
enī phs 9. ethi. q̄ oportet pro amicis multa pati
et mori si oporteat. Idē docet 3. ethi. consequen-
tia patet. quia null⁹ secūdū rectā rationē debet
se priuare sūmo bono: ymo omī bono nate/ for-
tune et gratie pro nullo bono: seu sine spe adi-
piscendi aliquod bonū in presenti vel in futuro:
sed si aīa sit mortalis per mortē priuat se omī bo
no sine vlla spe premii. igitur. Confirmat mors
non prodest de per se ad conseruationē rei publi
ce imo obest. igitur si aīa sit mortalis et non pre-
mianda in futuro nullus sapiens debet se expo-
nere pro patria ad mortem. aīs patet. simile est
de vno ciue et multis: sed stultū est dicere q̄ om-
nes ciues deberēt mori pro conseruatione rei pu
blice: cū res publica sit vita ciuium. quid enī pro
fuit pertinacia saguntinorū rei publice saluti? sa
guntini si salutem rei publice eligerent: fides fu
erat eis deserenda: si conseruare fidē amittenda
vtiq̄ salus/ sicut et factū est. Scd̄o patet cōsequē
tia. nullus secundū rectā rationem debet sustine
re magnū malū nisi vt vitetur maius: seu nisi ꝓ-
pter assecutionē maioris boni q̄ sit bonū quo ꝑ
tale malū priuat: quia de duob⁹ malis sēp mai⁹
est fugiendum. sed si anima sit mortalis post mor
tem nullum tale bonū potest dari: aut imagina-
ri. Nec valet dicere qđ scotus dicit allegans phm
nono ethi. q̄ moriens pro patria tribuit sibi ma-
gnum bonum in exercendo istū magnū actū vir
tutis: et hoc bono priuaret se (vt ait scotus) imo
viciose viueret: si illo tūc pretermisso suū esse sal

naret. quia hoc dictū p̄hi ſupponit aīam īmorta
lem. ſi enī aīa eſſet mortalis: neq̧ bonū: neq̧ ma
lum/neq̧ ſenſus mortuis poteſt eſſe. quid eī pro
deſſe poteſt mortuis laus/fama/ aut glīa / hec nō
cognoſcentibus: nō enī de dicto opere poſt mor=
tem poſſunt ſibi ipſis tribuere: neq̧ p̄miū/ nec
leticiā/nec gaudiū. Hec enī animi ſunt affectōes
nec rurſū qđ dicit idē ſcotus q̄ poteſt dari bonuz
cōe p̄pter qđ q̄s debet ſe exponere morti: et totuz
bonū p̄priū exponere deſtructiōi ſimpliciter: etī
am ſi neſciat aīaz īmortalē: qm̄ nō eſt certū q̄ bo
nū cōe ſit ſemp̄ magis eligendū q̄ bonū p̄ticula
re ſeu p̄priū: īmo hoc eſt vniuerſaliter verū: niſi
qñ bonū p̄ticulare īcludit̄ ī bono cōi: vbi aūt bo=
nū cōe nō includit bonū p̄ticulare: q̄s tenet̄ ſecū
dū rectā ratōez magis diligere bonū p̄ticulare ꝛ
p̄priū q̄ cōe: alias q̄s teneret̄ magis diligere vnā
cōitatē cui⁹ nō eſt p̄s q̄ ſuū eſſe: qđ eſt falſū. Nā
et p̄hs 8. ethi. ait: amabile q̄dē bonū vnicuiq̧ āt
p̄priū rctā igr̄ rōe q̄s pl⁹ diligit boñ ſuū q̄ alieñ
et 9. ethi. amabilia ad alterū menſurant̄ ex his q̄
ſūt ad ſeipſū. Tertia ratō vt breuitati ſtudeā aīa
hūana ſecūdū excellentiſſimas op̄atōes deo ſimi
lis eſt vt a q̄buſdā diuinā h̄re naturā credita ſit:
a noſtris aūt imago dei dr̄: g̃ et ſecundū ſb̄am ꝛ
immortalitatē ſimilis exiſtimanda eſt. aīs notū
eſt. ꝯſequentia p̄z quia q̄ operatōe excellētiſſima
cōicant: ſb̄a cōueniūt. fiūt enī a ſb̄a op̄atōes: ꝛ q̄
dā eius ſunt emanationes. operationes autem
atteſtantur naturam. igitur ſimiles operatōnes
ſimiles ſubſtātias. ratiōabili⁹ igr̄ arbitrādū eſt

animam cū deo conuenire in īmortalitate q̄ ab eo distare mortalitate:cū quo conuenit in eminē tissima eius et propria operatione.hec ratio ori- gin aliter ex libro platonis sumpta est: vt auctor est eusebius preparatōnis euangelice li. 11. c.14. vbi hec verba porphirii ratōnē illā tractantis re citantur firmā certāq̄ rationē eā plato putauit que a similitudine aliquoꝝ vim accepit. Nam si deo īmortali similis ē aīa: q̄uo etiā ipsa sicut exē plar suū īmortalis nō erit ⁊ reliqua pretereo que ratio(vt idē eusebius auctor est) ex nostro moyse deprompta est qui prius īmortalē aīaꝫ docuit:cū eā imaginē esse dei: īmo ad imaginē dei esse asse ruit.quē secutus sapiens.sapīe 2.eandē rationē breuissime tetigit.inquiens deus creauit hoīem inestimabileꝫ ad imaginē similitudinis sue fecit illū.Hācq̄q̄ rōeꝫ salustiꝰ ī cathiline inicio tetigis se videtur cū aīꝫ nobis cū diis cōeꝫ et virtutē cla- ram/ eternam q̄ asserit. quam sentētiā in iugur the exordio resumpsit. ingenii egregia facinora sicuti et aīa īmortalia sunt.qđ etiā sic persuade- tur isti actus velle intelligere /reminisci /amare. odire in quibus aīa cū deo cōuenit et angelis de sua ratione formali abstrahunt a corpore:et pos- sunt esse et exerceri sine corpore. igitur aīe non repugnat esse et viuere sine corpore.aīis notū est. consequentia patet quia accidens non est abstra ctius substantia a qua dicitur emanare. cuꝫ igit̄ experiamur in nobis aīaꝫ existentem in corpore multa cognoscere que sub sensu cadere non pos- sunt:et non mediante corpore : experimur enī q̄

aīa seipsam et suū actum cognoscit intuitiue : ex
perimur ꝙ cognoscit relationes cōsequentes na
turas insensibiles relatiōes rationis. experimur
ꝙ assentit complexionibus sine possibilitate con-
tradicendi vel errandi: et ignoto per notū. simi
liter actū preteritum: et multa alia que non sunt
sensibilia cognoscit. cū igitur isti actus non con
ueniant nec possint cōuenire aliis formis ⁊ reb⁹
corruptibilibus: ratōnabile est dicere aīaȝ ex his
actib⁹ imortalē esse. Persuadet īsup aīe imorta
litas aliquibus ratōnib⁹ scolasticorū doctoꝝ. pri
mo cui inest virtus ad semper proficere/ei inest v
tus ad semper esse: cū accidentis subsistētia non
possit naturaliter esse sine subiecti essentia. sȝ aīe
inest virtus ad semper proficere. igitur et ad sem
per esse. minor pȝ per dictū cuiusdā sapientis. in
quit eni. cū consūmauerit homo tūc īcipit. et ali
bi. multitudinē ingressus sapientie quis intelle
xit: q̄tū michi videtur in hoc sermone quia ipso
profectu et incremento sapientie multiplicatur ī
gressus in ipsā: quia āplius et amplius ingredi si
bi videtur in ipsā qui amplius et āplius proficit
in ea. adiuuat hanc expositionē sermo prophe-
te dicentis ad aīaȝ. post me ingredi non cessabis.
adiuuat et platonis responsio. interrogatus enī
quādo in phīa tantū profecerit vt nichil ei cogno
scendū restaret: respondit hoc solū scio ꝙ nescio
quasi diceret solū cognosco ignorantiā meā. Cō
firmatur. quia perfectiōes et dispositiones quas
aīa rationalis potest acquirere nō sunt limitate
igitur vita aīe rationalis seu eius existentia nō ē

limitata:et per cõsequens est ĩmortalis. aña pꝫ.
quia aĩa nõ põt tot scire quin adhuc possit plura
scire. intellect⁹ eĩ tertio de aĩa est in potẽtia oĩa fi
eri. cõsenq̃tia pꝫ. qꝛ ĩpossibile ẽ vt virt⁹ ⁊ potẽtia
cuiuscunqꝫ subiecti sit ad dispõnes vel ꝑfectiões
a quib⁹ naturaliter ẽ prohibitũ subiectũ. vita eĩ
mortalis sufficere nõ põt naturaliter infinitis ꝑ
fectionibus acquirẽdis vel ꝑcipiendis:cũ vna q̃
qꝫ illarũ requirat tempus. ¶ Itẽ aut aĩa corrũ
peretur actione contrarii: aut ad corruptionem
subiecti. non primũ quia nõ habet cõtrariũ:imo
est susceptiua contrariorũ. nec secundũ: qꝛ nulla
res corrumpit̃ ĩ eo ĩ quo consistit sua ꝑfectio. hec
enĩ sunt mutationes contrarie ad corruptionem
scꝫ et ꝑfectionẽ:sed perfectio aĩe consistit in qua
dam abstractione a corpore. senescẽte enĩ corpo
re in bene dispositis moderate et temperate vi=
uentibus. aĩa perficitur secundũ scientiã et vir=
tutes. secundũ scientiã qꝛ in antiquis est sapien=
entia:et in multo tẽpore prudentia. secundũ vir
tutes:quia tales sunt temꝑati:nec habẽt prauas
concupiscentias: nec difficultatẽ in actu. iuue=
nes autẽ regulariter habent prauas concupiscẽ=
tias ⁊ delectant̃ in ipsis:nec eas possũt refrenare
sine magna difficultate. Confirmatur tũ pⁱo qꝛ
debilitato corꝑe:aut leso organo aliquo aĩa forti
ficatur et ꝟtuosior efficĩt ĩ aliis sensib⁹ et poten
tiis tanq̃ si esset eis supplementuꝫ interi⁹ qd ex
mẽbrorꝫ defectu videt̃ ablatũ. igr̃ moriẽte corꝑe
nõ morit̃ aĩa. aña notũ est ꝑ expientiã. cec⁹ enĩ ce
teris parib⁹ acutior est ĩ auditu ⁊ ĩtellectu ⁊ aliis

sensib⁹ q̄ vidēs. Añ guillerm⁹ parisieñ. ait. q̄ q̄
dā cec⁹ ita in arte campsoria ꝓfecit vt oēs mone
tas regni sui (lʒ plurime essēt) solo tactu infallibi
liter diiudicaret: ⁊ q̄dā cec⁹ q̄rto āno etat: sue oēs
liberales artes didiscit: oēs sacras lr̄as accepit /
et docuit et sup eas āplissime scripsit: vt recitat
historia triptita. Tū sc̄do q: sicut se hʒ totū cor
p⁹ ad totā aīaʒ: ita ptes corpis ad ptes aīe: sʒ cor
rupta vna pte aut aliquo organo corpis nō corrū
pit̄ ps aīe: nec ledit̄ aut patit̄ ī se: sʒ ītegra et pfe
cta remanet. igr̄ mortuo corpe nō morit̄ aīa. añs
pʒ p phm. si senex haberet oculū iuuenis videret
vtiqȝ vt iuueīs. igr̄ lesa pte corpis nō ledit̄ aīa ī se
lʒ priuet̄ actu suo. xp̄s eī cū cecos illuīabat nullā
vī aut actiuitatē aīe cōferebat: sʒ solū lesiōeʒ aut
indispositionē organi reparabat. Itē aīa ratio-
nalis q̄to plus intelligit: ⁊ q̄to intelligibilia co-
gnoscit: tanto pfectior ⁊ magis disposita reddit̄
ad intelligendū: sed anime q̄ sunt secundū omēs
mortales q̄to magis sentiūt et exercēt suas ope
rationes tanto magis debilitantur ⁊ indisponū
tur ad exercendū suas operatiōes. hoc pʒ de vtro
q̄ experimentaliter. et p phm dicentē. excellens
sensibile corrumpit sensū: excellens intelligibile
nō corrūpit intellectū. igitur est aliud gen⁹ aīe a
corruptibili: ⁊ p cōsequēs erit icorruptibilis. In
sup forme seu aīe q̄s oēs iudicāt seu arbitrant̄ cor
ruptibiles: ⁊ secūdū se totas corrūpi ad corrupti
onē toti⁹. secundū ptē corrūpunt̄ ad corruptōeʒ
partis: q: sunt extense habentes partē extra par
tem: et maiores in maiori corpore: et minores

in minori. hoc pulcre deducit scotus in quarto.
ꝙ ī nutritōne acquiritur noua forma: et in dimi
nutione fluit, non solum materia: sed compo-
sitū ex materia et forma: ideo nutritio quedam
dicitur generatio. manifestū est autē ꝙ in nutri-
tione sunt plures partes materie in toto ꝙ pri⁹:
aut ergo pars noua materie est in toto sine for-
ma: quod non est dicendū: nec sub tota forma: qꝛ
talis est extensa habens partē extra partē: aut sb
noua forma. ⁊ sic habetur propositum: aut sub ꝑ
te forme preexistentis: et tunc vel illa desinit per
ficere partē materie quam prius perficiebat: et
tunc migrabit eadem pars forme materialis de
parte materie ad aliam partē. qđ est inconueni-
ens. aut illa pars forme prior eadem similiter ꝑ-
ficit simul partē materie quā prius: ⁊ istam par
tem materie nouā / et sic simul perficiet duo per
fectibilia quoꝝ vtrunq̧ est sibi adeq̄tum. aīa au-
tem ratōnalis non est extensa: nec maior in ma-
iori corpore: nec minor in minori: sed eadē est to-
tota in toto: et tota īdiuisibilis ī qualibet parte
igit̄ est aliud gen⁹ a formis corruptibilib⁹ et aīa
b⁹ mortalib⁹. ¶ Itē notū est ꝙ beatitudo natu-
raliter appetitur ex p̄io ⁊ x. ethicorū. sed notū
est per rationē beatitudinē non posse esse non sē
piternam. igitur notū est hoīez ordinari ad ali-
quam perfectionē sempiternā. igitur aīa est im
mortalis. minorē probat aug⁹ 13. de tri. c. 8. si be
ata vita beatū deserat / aut volentē / aut nolentē /
aut neutrū. si nolentē: quomodo est vita beata q̄
ita est in voluntate vt non sit in potestate? si autē

volētē quomodo beata vita erat quā vere noluit qui habebat. si neutrū/nec ista est beata vita que talis est vt quē beatū facit amore eius īdigna sit ¶ Confirmatur quia aīa humana facta est ad ꝑcipiendū beatitudinē: hoc enī certū est ex clamore oīs appetitus naturalis: aut igitur ad percipiendū beatitudinē eternā et perpetuam/aut temporalē. si primū: igitur aīa est īmortalis: et aliqñ perpetue beata. nō secūdū: qꝛ sicut tristicia est de his q̄ nobis nolētibꝰ accidūt: ita est de his que a nobis nolentibus recedunt: sed beatitudo nobis nolentibus deperiret. ⁊ per consequens aīa in se haberet vnde timeret/doleret/⁊ semper tristis esset. ⁊ per consequēs vtī misera esset ¶ Itē in qualibet policia bene disposita statuuntur premia ꝓuocantia ad bonū: et pene a viciis retrahentes. sed in policia humana homines boni et virtuosi non sufficienter premiantur: nec mali sufficienter puniuntur: īmo non possunt sufficienter premiari nec puniri. igiť est alia vita in qua vnicuiqꝫ digne retribuať. nullꝰ enī diceret virtuosum premiari voluptatibus/seu venereis quibus epycurei delectantur et fruuntur. nec potest dici ꝙ bona fortune sufficienter premiant virtuosum: cum plerūqꝫ videamus malos deliciis ⁊ diuitiis affluere: et prosperitate consolari. abraham autē filiis concubinarum largitus est munera. eꝯ virtuosos his priuari et aduersitatibus cruciari. q̄d igitur retribuetur iusto vsqꝫ ad diem vltimū vite deliciis abstinenti: et tristicias/paupertatem/aduersitates et tribulationes sustinenti? Insuꝑ

opus virtutis melius est incõparabiliter bonis fortune (et teste aristotele) honor et fama est maximum eorum que sunt exterius bonorum. hinc ait ꝙ maxime grauiter quisqꝫ fert honore suo priuatus: sed honor non est dignum p̃miũ virtutis secundum eundem 8. ethicorũ dicentem virtuti perfecte non vtiqꝫ dignus honor. nec valet dicere ꝙ sufficienter virtuosi p̃miantur bonitate essentiali consequente inseparabiliter actuz bonũ ⁊ mali puniant̃ pena inseparabiliter actũ malũ concomitante quam doctores vocant penam derelictam: et non penam inflictam. de qua dicit augustinus libro confessionũ iussisti domĩe: ⁊ ita est vt sit sibi pena oĩs peccator. de quo bono (vt aiunt quidam) videtur loqui phs nono ethicorũ dicens ꝙ moriẽs pro amico aut patria procurat sibi maximũ bonum. vnde ait. omĩs intellectus eligit sibi optimũ epeykes obedit intellectui. verum enĩ qd̓ de studioso et amicorum gratia multa agere et pati: ⁊ si oporteat mori. proiicit enim pecunias et honores et taliter circũpugnabilia bona procurans sibiipsi bonum. paucum enĩ delectari magis eliget vtiqꝫ q̃ multã quietẽ: et viuere bene annũ q̃ multos annos qualitercunqꝫ ⁊ vnam operationẽ bonam et magnã: q̃ multas et paruas morientibꝰ et hoc forte accidit. eligũt autẽ sibiipsis et pecunias proiiciunt: in quo plura recipient amici: fiunt autem amico pecunie / ipsi autem bonũ: maius autez sibi bonũ tribuit quoniam istis bonis aut malis derelict̃ plerũqꝫ nec viciosi retrahuntur a viciis nec virtuosi alli

ciuntur ad bonū virtutis. igitur in bona policia preter hec oportet et penas infligendas statuere et premia ordinare: et vnicuiqꝫ digne retribuere ¶ Insuper meliorē operationē plerunqꝫ minor delectatio sequitur/forsitan autez nulla. sicut de opationibus fortitudinis. Unde tertio ethicorū dicit phs. non autez in omībus virtutibus delectabiliter operari existit. nec valet dicere felicitatē humanam consistere in scientiis speculatiuis seu operationibus sapientie et cognitione altissimarum causaruz. et per consequens talibus operationibus sapientie hominē sufficienter premiari in hac vita: vt videnť dicere phs et auerroys Unde super primo phisicorū ait cōmentator esse hoīs secunduz vltimā perfectionē eius est ipsū esse perfectum secundum scientias speculatiuas et ista dispositio est sibi felicitas vltima: et superna vita cum hac scientia. qm̄ propter felicitatez oportet hoīez esse bonū et perfectū: sꝫ pfectio secūdū sciētias speculatiuas nō facit hoīez absolute nec bonū nec optiꝫ: multi eī in talibꝰ possūt eē pfecti q̄ sūt ī honesti et viciosi: melior eī est dispositio ad felicitatē p v̄tutes morales ꝛ heroicas ꝛ diuinas. Uñ 7. ethi. ca. 1°. ait phs. ad bestialitatem maxime congrue dicere super nos virtutem heroicam et diuinam: q̄admodum homerus de hectore finxit priamum dicentem: quoniā valde erat bonū neqꝫ videbatur viri mortalis existere puer: sꝫ dei. q̄re si q̄admodū aiunt ex hoībus fiant dii propter virtutis superexcellentiam: talis vtiqꝫ erit bestialitati oppositꝰ habitꝰ. ꝛ x. ethicoꝝ

docet phs pro felicitate intendendū ad opera: et advitam. super quo ait auerroys. si d eo cura sit de hominibus (vt creditur et debitū est) gaudet de meliori: et dignū estvt benefaciat his qui amant eum plus et honorificet eos et visitet sicut est dispositio amici cum amico. & infra non est in operabilibus finis speculari singula. nihil vtiq3 de virtute sufficiēs scire: sed vtiq3 tentandū est vt si aliqualiter boni sumus. Confirmatur. tum primo quia tunc alii q3 phi speculatiui q3tūcunq3 moraliter et deformiter virtuosi non essent beatificabiles seu felicitabiles reputandi: nec pro meritis premiandi. Tu3 secundo: quia si deo cura est de hominibus dignū est et rationabile est: qd delectetur circa homīes de eo qd est optimum in eis. et quod est cognatissimū / id est deo simillimū: qd ē viuere virtuose secundū intellectū: et benefaciat eis qui amant eum et diligunt / seu beneficia impendat eis qui propter eum proiiciunt pecunias et voluptates contemnunt: et patienter sustinēt et tolerant aduersitates voluntarie: et miserias assidue vsq3 ad diem mortis: sed nō potest eis sufficienter benefacere in hac vita. igitur aīa est immortalis. minor p3 quia vsq3 ad mortē miseris paupertate ac aduersitatibus continue ac volūtarie cruciantur. maior patet per philosophū decimo ethicorum dicentē secundum intellectum autem operans et hunc curans / & dispositus optime et dei amantissimus videtur esse. si eī quedā cura humanorum a diis sit: q3admodum videtur et erit vtiq3 ratiōabile gaudere ip̄os supple deos

optimo ac cognatissimo. hi autem erunt intel-
lectu et ingenio diligentes maxime hunc autem
et honorantes bene facere: vt de amicis ipsis cu-
rantibus. &c. ¶ Itē confirmatur. quia si anima
esset mortalis et nulla esset vita post hanc: infini
ta mala manerent impunita: et bona non premi
ata. qd equitati iusticie derogare videtur/ac deco
ri et pulcritudini humane policie. que enī pena
et miseria malis qui continue vsqꝫ ad mortē ma
le grassantur dediti delicijs ac voluptatibus? qs
inquam puniet potentissimos reges ac prīcipes
cuius imperio/ iussu/ac auctoritate/res publica
tot mortibus/plagis/cruciatibus/ violentiis/ad
uersitatibus agitatur et concutitur? Quis pec-
cata grauissima occulta: malas mentes et affecti
ones interiores digne punire poterit ī hac vita?
Que igitur pena (queso) ac miseria erit horum
malorum. ꝙ si dicatur priuatio beatitudinis: om
nes igitur equaliter punientur: quod equitati iu
sticie derogare videtur. igitur rationale videtur
esse vitam humane aīe post hanc in qua vnusqs-
qꝫ digne recipiet prout gessit in hac vita siue bo-
num siue malum. Amplius si aīa humana post
vitam istam non viueret: vane hic et frustra deo
seruiretur: cum in vita ista cultus dei/ ac religio
plurimū sui tormentuꝫ habeat afflictionē ac cru
ciatum: et post vitam istam nulla futura sit eius
remuneratio ¶ Secundū hoc melius ac vtilius
esset anime negare deum omino: et omī vanita-
ti ac voluptati se prostituere ꝙ̄ sancte ac iuste cuꝫ
tot miserijs viuere: et creatorem debita honor-

ficentia et deuotione colere. Unde apostolus prime ad corinthios 15. si in hac vita tantũ in xp̄o sperantes sumus: miserabiliores sumus oĩbus hoĩbus. si eĩ deus non curat veneratores ac cultores suos. vbi est eius potentia? cum nec in vita ista propter hoc non sit eis nisi deterius: nec in alia melius: cum alia non sit futura post hanc. si autẽ non curat: vbi est sapiẽtia ac bonitas eius: igit ignorare aut non amare videretur amatores ac veneratores suos/ si non sit alia vita post istam: quorũ alterum destruit eius sapientiam: alterũ bonitatem. Ex his que superius diximus satis eliditur temeraria ac erronea opinio auerroys ponẽtis felicitatẽ humanã consistere in coniunctione seu copulatione oĩmoda ac actuali cũ intellectu quẽ ponebat oĩm hoĩm vnũ: sicut supra diximus. dicebat enĩ hoĩem tunc felicem et sufficienter premiari: cum intellectus ille fuerit ei omibus modis copulatus quod fieri asserebat: cum homo habuerit actu omnia intellecta speculatiua: hoc autem est impossibile: quia tũc essent actu simul infinities infinita in intellectu. Insuper experimur in nobis q attentio ad vnum retrahit attẽtionẽ perfectã circa aliud. Cum igitur intellectus sit finite virtutis nõ poterit simul pfecte et actualiter omibus speculatõibus copulari. quis (queso) cunctis temporibus repertus est talis? quis tam sciens: vt in nullo decipiatur? quis tam perfectus vt in omibus perfecte quietetur/ et plenarie satietur. nõne et aristoteles quadraturã circuli ignorauit: et circa eternitatẽ mũdi: et gñationis et corruptiõis ppetuitatẽ: et in plerisq alijs

turpiter errauit. ¶ Secūda conclusio.

D Eclusa fide) in lumīe naturalis rationis rationabilius et probabilius est asserere aīaꝫ rationalē īmortalem esse ꝙ dicere eam mortalē/ seu ꝙ opinio phoꝝ que ponit aīaꝫ im mortalē rationabilioꝛ est ac probabilioꝛ etiā (seclusa fide) ꝙ eius opposita. pꝫ p̄mo quia secundū phm probabile est qḋ videt̄ oībus vel pluribus vel maxīe sapientib⁹. igr̄ ꝓbabile est qḋ videt̄ plurib⁹ vel maxime sapiētib⁹: sꝫ plures phi et quos videm⁹ ab oī secta et natōe/fama/glīa/ac sapiētia ceteris p̄ferri arbitrati sūt aīaꝫ īmortalē. pauci sūt et minutissimi phi: ⁊ nulli⁹ q̄si fame/aut reputatōnis eā dixerūt esse mortalē: sicut supi⁹ ostensū est. igr̄ Vn̄ phs 9. ethi. ait ꝙ opinionib⁹ sapientuꝫ opoꝛtet acqēscere. hn̄t eī fidē quandā: vn̄ ait. consonare itaqꝫ videntur sapientū opiniones. fidē ĝ alioꝝ et talia hn̄t quedā. Itē illa opinio est rationabilioꝛ et ꝓbabilioꝛ ad quā sūt efficaciores ꝑsuasiōes seu plures ratōnes dyaletice: sed pro īmortalitate anime sūt efficaciores ratōes / et plures rationes thopice ꝙ ꝓ opinione opposita: īmo ꝓ illa p̄te sūt tenuissime rationes: et vix vmbrā ꝓbabilitatis alicui⁹ hn̄tes: oēs eī rōes q̄bus īmortalitatē aīe conant̄ īpugnare: ī erroꝛe aut falso fūdate sūt. vn̄ ista cui pleriqꝫ ınitūt̄. si aīa esset īmortalis sequeretur ꝙ oēs aīe essent ꝑpetuo ociose: et priuate actu ꝓprio: fundatur in duob⁹ quoꝝ vtrūqꝫ est falsū et erroneū. primū est ꝙ corpus corruptū idē nūero non pōt reparari. secūdū ꝙ aīa nō pōt intelligere nisi in corp̄e/et mediante corpoꝛe

de quibus ad presens non est necesse dicere. Itez
rationes dyaletice q̄tumcunq3 efficaces fuerint
aut multiplicate ex natura earum siue imperio /
et pia affectione voluntatis: non possunt causare
nisi opinionē seu assensum cū formidine de op=
posito. sed eedem rationes cū imperio volunta=
tis et eius pia affectione sunt nate causare maio
rem assensum in genere opinionis: imo aliquan
do fidem seu assensū firmū sine formidine de op
posito. vnde phs 7. ethi. q̄ aliqui ita firmiter ad
herent his de quibus habent opinionē: sicut alii
his de quibus habent scientiā. hoc autem est ex ī
perio et pia affectione voluntatis. vnde sic iacet
textus. quidā opinantium non dubitant: sed esti
mant se scire: et nichil minus credūt his que opi
nantur q̄ alteri his que sciunt. manifestat autez
eraclitus sed quilibet bene dispositus inclinatus
est ad esse et non ad non esse: et afficitur ad semp
esse. si sit possibile. igitur ceteris paribus quilib3
bene dispositus natus est habere maiorē assensū
īmo firmiorē et certiorē q̄ aīa humana sit īmor=
talis q̄ de eius opposito: igitur ratōnabilius est
et probabilius in lumīe naturalis rationis arbi
trari aīam esse īmortalē: q̄ eius oppositū. Unde
et cicero noster securius arbitratus est errandu3
fore cū phis qui tenent aīam īmortalē: q̄ cū qui=
busdam minutissimis phis asserentibus opposi
tum. si aīa sit mortalis: tenentes eam īmortalez
nichil inde post mortē detrimenti aut mali con=
sequūtur: nec in alia vita possunt culpari: nec de
ignorantia notari. si sit īmortalis: tenentes eam

mortalem merito in alia vita sunt reprehenden
di et irridendi: igitur rationabilius est dicere in
lumine naturalis rōis ciā īmortalē q̄ mortalē. Nam
sic ait cicero q̄ si in hoc erro q̄ aīos hoīm īmor
tales esse credebam libenter erro: nec michi hūc
errorē quo delector dum viuo extorqueri volo sin
mortuus: vt quidam minuti phi censent nichil sē
tiam: non vereor ne hunc errorem meuz phi mor
tui irrideant. prefati igitur phi de quibus superi
us dictum est non rationibus euidentibus seu de
monstrationibus victi: sed predictis persuasiōib⁹
ac aliis plerisq̄ rationibz probabilibus quas bre
uitatis causa omisimus inducti: aīam immorta
lem posuerunt. phi enī etiam sequendo rationē
naturalem multa conscripserunt et docuerunt q̄
non euidenter: nec ratione demonstratiua: sed p
suasiue et dyaletice probauerunt. multa etiā arbi
trati sunt et posuerunt sine magna probatōe mi
scendo se et conformando opinionibus vulgi /et
sententiis phorū precedentium. Unde phs secū
do de celo capi. de duabus questionibus difficili
bus dicit. tentandū dicere quod videtur dignuz
esse: reputantes promptitudinem imputari vere
cundie magis q̄ audacie: si quis propter phiam
stare et paruas sufficientias diligit: de quo maxi
mas habemus dubitatōes: vnde parue sufficien
tie et persuasiones frequenter suffecerunt phis:
vbi non poterant ad maiora peruenire: ne con
tradicerent principiis phie/aut opinionibus suo
ruz predecessorū. vñ qñq̄ phi acquiescunt ꝑpter
ꝓbationes suas probabiles: qñq̄ propter asserti

ones suorum priorum preter rationē necessariā.
et in eodē ca. de aliis astris dicunt egypcii ꝛ babi
lonici a quibus habemꝰ multas credulitates de
vnoquoqꝫ illorū astrorū: in scientiis autē astrolo
gie et astronomie claruerunt filii seth/noe/abra-
ham/salomon/et sancti patres qui de secretis ce
lestibus et diuinis phos docuerunt ad que huma
nis viribus: nec ratione naturali peruenire po-
tuissent. Josephus aūt pmo antiquitatis iudaice
ait. q̄ seth perueniēs ad etatē que bona potest di
scernere/virtuti studuit: ꝛ cū esset vir egregius fi
lios imitatores sibi dereliquit. illi oēs cū boni fu
issent orti in eadem terra sine alia vexatione viuē
tes felicissime cōmorati sunt: disciplinā vero rēꝝ
celestiū: et ornatū earū primitus inuenerūt: ꝛ ne
dilaberentur ab hoībus/aut deperirent: cū didi
cisset ab adam exterminationē rerū oīꝫ / vnam
ignis virtute: alterā aquarū vi et multitudine fu
turam: duas facientes columnas. alterā quidem
ex lateribus/aliā ex lapidibus: ambasqꝫ de cele-
stibus inuenerant conscripserunt: vt preberēt ho
minibus secreta celestia cognoscere. Et in secre-
tis secretorū aristo. dicitur. deus gloriosꝰ ordina
uit modū et remediū ad tēperantiā humorꝫ: ꝛ cō
seruatiuā sanitatis/et plurima alia acquirenda:
et reuelauit ea prophetis et sanctis et aliis quos
preelegit et illustrauit spiritu sapientie sue. Ab
istis sequentes viri phie principatū et originem
habuerunt/indi/perse/egyptii/greci/et latini a q̄
bus posteriores hauserunt et scripserunt artium
et scientiarū principia. et infra. dignū est (inq̄t)

alexandro vt sciat magnam medicinam que dici
tur gloria inestimabilis et thesaurus philosopho
rum vocatur. ego vero nunq̄ veraciter percepi:
nec noui quis eam inuenerit. quidam asserunt q̄
adam eius fuit inuentor: alii q̄ esculapius et her
mogenes medicus hirsos et domasties/ & matil-
dos hebrei/ et dioris/ et caraus gloriosi ph̄i multi
q̄ enoch hoc secretū nouit per visionem quē mul
ti volunt fuisse magnū hermogenē quem greci
laudant et cōmendant et ei attribuūt omnē sciē
tiam secretam & celestem. quare in prologo libro
rum hermetis mercurii triplicis trimegisti dici
tur. legimus in historiis veteribus diuinorū tres
fuisse ph̄os: quorum primus fuit enoch qui & her
mes et mercurius dictus est. secund9 noe qui her
mes dictus est. hic enī (teste albumazar) magnus
propheta fuit: et primus babiloniam post diluui
um populauit et instituit. sem quoq; filius eius
babilonios/ seu caldeos docuit: et astrorū ei9 sciē
tiam tradidit. Tertius hermes mercurius tri-
plex dictus: quia rex ph̄s et propheta/ floruit enī
post diluuiū: et cum summa equitate regnū egy
pti tenuit: et astronomiam elucidauit. et in libro
de morte aristotelis dicitur. q̄ post noe natus est
abraham qui sapientior omnibus ad magnū phi-
losophie gradum peruenit. cognouit enim q̄ sol
et luna habebant primū motorem: ideo non est
secutus viam patris sui: nec cognationis sue que
ydola colebat: sed teste iosepho libro antiquitatū
iudaice opinionem quam tunc cuncti de deo ha-
bebant immutare et inouare preualuit. Prim9

enim presumpsit pronunciare deum creatorem vnum esse cunctorũ. hic enĩ iuxta caldeorum hi= storias arismeticã egyptiis cõtulit ꝛ que de astro logia sunt ipse cõtradidit/ hec et alia plura secre ta in egypto complantata sunt que ad grecos p= uenisse noscũtur. Horum igitur patruz dĩnutus illumĩatorum doctrinis: doctissimi phi posterio res ĩformati seu prophetarum oraculis roborati multas gloriosas scientias conscripserunt quas ex vi humani ingenii acquirere non potuissent. nonne plato egyptum petiit vt astrologie vaca= ret: ibiqꝫ aplerisqꝫ creditus est didiscisse queciiqꝫ ibi magna habebantur et docebantur: et preci= pue illa que fidei nostre congruere noscũtur: nõ ꝙ ieremiaz (vt quidam arbitrantur) viderit aut translationẽ septuagita legerit. plato enĩ ferme centũ annis natus est a tempore quo ieremias p phetauit: q̃ cũ ãnis 80. et vno vixit ab ãno mortis sueysqꝫ ad trãslatõez 70. ĩterp̃tũ reperiunt anni 60. quare nec ieremiã videre potuit tanto ante tẽpore defunctũ: nec scripturas diuinas legere q̃ nundũ fuerant in linguã grecã translate. sed q2 fuit vir acerrimi ingenii: sicut egypcias: ita et p= fatas scripturas per interpretẽ didiscit. testãtur ea que in thymeo de veritate nostre religiõis ĩse ruit. ex egypto ferũt plõnẽ ytaliã venisse: et didi scisse pictagorea oĩa. de aĩoꝝ autez ĩmortalitate nõ solũ sẽsit idẽ qꝺ pictagoras: sꝫ rões q̃si veteres nõ fere faciebãt attulit ꝛ adiecit. cuiꝰ librũ de aĩo rũ ĩmortalitate elegãtissiꝫ catho posterior priusq̃ se ĩterimeret bis legit: vt auctor ẽ plutharchꝰ. q̃

lecto sic abiit e vita: vt causam moriendi nactum se esse gauderet. tanta enī fuit huius libri vis ad persuadendū animorū īmortalitatē: vt therebrotus quidā ambrochiota: cum ei nichil accidisset aduersi e muro se in mare (lecto platonis libro) abiecerit et precipitauerit. de quo ait augustin9 prio de ciuitate dei ca.22. therebrotus lecto libro platonis vbi de īmortalitate aīe disputauit se p̄cipitē dedit e muro: vt sic ab ista vita migraret ad eandem quam credidit meliorem.

Tertia conclusio.

Indubia fide tenendū q̄ cuiuslibet homīs aīa est īmortalis. patet auctoritate xp̄i mathei x. dicentis. Nolite timere eos qui occidunt corpus: aīam autē non possunt occidere: sed potius timete eum qui potest corpus et aīam mittere in gehennam ignis. et 18. bonū est tibi ad vitā ingredi claudum q̄ duos pedes habentē mitti ī ignem eternū. et marci 9. bonū est tibi claudum introire in vitā eternam: q̄ duos pedes habentē in gehennā ignis inextinguibilis vbi vermis nō moritur: et ignis non extinguitur. et mathei 25. Cū venerit filius homīs in maiestate, sua congregabūtur ante eum oēs gentes: et segregabit eos sicut pastor oues ab edis et statuet oues a dextris hedos autē a sinistris. et dicet his qui a dextris erunt. Uenite benedicti patris mei percipite regnum quod vobis paratū est a constitutione mūdi. et his qui a sinistris erunt. Ite maledicti in ignem eternū qui paratus est dyabolo et angelis eius. et iohānis x. Oues mee vocem meam

audiunt: et ego vitã eternam do eis / et non peri
bunt ineternũ. igitur anima que viuit eternali-
ter aut punitur est immortalis. Item secundum
fidem aĩa christi que est eiusdem rationis cũ aĩa
bus hoĩm / nec aĩe patrum antiquorũ cũ corpore
interierunt: sed descenderunt viuentes in limbo
patrũ a quo eduxit eas xp̃s et deduxit in celum.
iuxta illud ad epheseos x. Ascendens xp̃s in al=
tum captiuam duxit captiuitatem: dedit dona
homĩbus. et sapientie tertio. Justorum anime ĩ
manu dei sunt: ⁊ non tanget illos tormentũ mor
tis. illi autem sunt in pace: et si coram homĩbus
tormenta passi sunt: spes illorum immortalitate
plena est. Et sequitur. Fulgebunt iusti: et tanq̃
scintille discurrent: iudicabunt nationes ⁊ domi
nabuntur populis: et regnabit dñs illorum in p
petuum. et ecclesiastes vltimo. Quoniã ibit ho
mo in domũ eternitatis sue. Item in finali iudi
cio quilibet homo idem in numero qui prius vi
xit resurget ad vitam perpetuam. iuxta illud iob
Scio enĩ q̃ redemptor meus viuit / et in nouissi=
mo die de terra surrecturus sum: ⁊ in carne mea
videbo deum saluatorem meũ ego ipse et non ali
us: seu singule aĩe hominũ reassument sua pro=
pria corpora immortalia / seu ad statum immorta
lem. de beatis et bonis patet per illud ad thessa
lonicenses x. si enim credimus q̃ iesus mortuus
sit et resurrexit: ita et deus eos qui dormierunt p
iesum adducet cum eo. et sequitur et mortui qui
in xp̃o sunt resurgent primi: deinde et nos qui vi
uimus rapiemur simul obuiã xp̃o in aera. et sic

semper cum domino erimus. et ad romanos vi. si autem mortui sumus cum xpo: credimus etiã q simul viuemus cum christo: scientes q christ⁹ resurgens ex mortuis iam non moritur: mors il= li vltra non dominabitur. de omnibus patet prie ad corinthios 15. Omẽs quidem resurgemus: sꝫ non omẽs ĩmutabimur. canet enim tuba et mor tui resurgent ĩcorrupti: ꝛ nos ĩmutabimur opor tet enim corruptibile hoc induere incorruptõnẽ et mortale hoc induere immortalitatem. cuꝫ au= tem mortale hoc induerit immortalitatem: tũc fiet sermo qui scriptus est absorpta est mors tua. igitur indubia fide tenendum est animã homĩs esse immortalem. Omnes eĩ (quos legere potui) diuinorum librorum veterum ac nouorum catho lici tractatores non intenderunt anime immor= talitatem euidenter / seu ratione demonstratiua ostendere: sed solum auctoritatibus ac persuasio nibus fidem quam de animi immortalitate ha= bere tenemur astruere: atq eam turris dauitice clipeis cõmunire.

Ex his igitur auctoritatibus et rationibus ĩ cuiuslibet fidelis animo seu fidem indubi= am sacre scripture dantis: generatur fides de ani me immortalitate sufficiens ad salutem: ĩmo nõ videtur possibile eos de predictis scripturis in= structos de animi immortalitate posse dubita= re. Non enim videtur naturaliter esse possibi= le q aliquis euidenter assentiat q antecedẽs nõ potest esse verum sine consequente et indubitan

ter assentiat añti quin indubitanter assentiat cõsequenti. quod cognoscit euidenter concludi et deduci ex añte. Ratões autẽ thopice seu persuasiones probabiles quas supra ad suadendum secundam partẽ prime conclusionis posuimus: lꝫ (vt dictum est) non sint ex earũ natura nate generare nisi opinionẽ / seu assensum cũ formidine de opposito (Opinio enĩ est acceptio vnius partꝭ contradictionis cũ timore alterius) Ex imperio tamen voluntatis ĩ pie affectatis possunt de aĩe immortalitate generare assensũ firmũ supra opinionem: et infra scientiã / ratione ipsius euidentie: et non adherentie. hinc tales persuasiones seu rationes possunt multipliciter proficere ⁊ valere ad fidem fideliũ. iuuant enĩ fidem nostram per eas enĩ in fidelibus / fides de animi ĩmortalitate augetur / conseruatur / et roboratur. per eas eadem fides contra impios et hereticos sustinetꝛ et defenditur. per easdem simplices aliquãdo ad veram fidẽ promouentur et prouocantꝛ. propter quod petrus precipit prelatis ecclesie vt parati sint omĩ poscenti rationẽ reddere de ea que ĩ eos est fide et spe. verũ fidelis tales habens rationes et persuasiones non innititur prime veritati ⁊ cõclusioni fidei / seu ꝙ aĩa est ĩmortalis. principaliter propter ipsas rationes: sed potius assentit et vtitur eis qꝛ consentiunt prime veritati: quod bene (vt dicit dñs altissiodoreñ) significatũ est: per samaritanos per quos figurantur et significantꝛ vere credentes / qui videntes iesũ: per veram fidem dicunt samaritane / hoc est rationi humane

iam non propter te credimus: sed quia nos ipsi vi
dimus et audiuim⁹. Ex his apparet quāte gratie
referende sunt altissimo deo/ et mīe dñi nostri ie
su christi: qui fideles suos certissimos reddidit ī
his ad que ingeniosissimi/ atq3 eruditissimi viri
per rationem naturalē non valuere sufficienter
pertingere sc3 de vltimo fine rationalis creature
de mortuorū resurrectione/ ac aīe rationalis im
mortalitate/ et perpetua eius eternitate: in tantū
vt non liceat nobis in his dubitare: aut aliquate
nus fluctuare: nec opus sit amodo et pro tempo
re tante gratie reuelate: rationes et persuasiones
probabiles querere et apponere: quoniam tene
mur firmiter sine timore partis opposite: aut vel
aliqua ambiguitate credere bonos ac iustos eter
naliter cum xp̄o gloriose viuere: malos cu3 dya
bolo/ et angelis eius perpetuo cruciari. Iuxta il
lud iohānis quinto. et procedent qui mala fece
runt: in resurrectionē iudicii. qui vero bona: in
resurrectionem vite. quam deus daturus est his
qui fidem suam nunq̄ mutāt ab eo. qđ nobis cō
cedat deus q̄ est bñdictus in scloꝝ secula. Amen

¶ Sacre pagine ac limpidissimarū artiū docto
ris venātissimi Magistri Guillermi houppellāde
Libello de īmortalitate aīe deo fauēte finis īpo
situs est. Quē studiosissime castigauit Magister
Ludouic⁹ bochin ī eadē sacra pagina bachalari
us ac ī artib⁹ magister acutissim⁹. Quē q̄q3 pa
risi⁹ exarauit Philipp⁹ pigouchet. pro Antho
nio baqueleri ciuitatis grationopolitane. Anno
salutis christiane. 1491. hac luce Maii. 28.

[illegible]

ſſſſſ

ff99 G r

[illegible]

PHILIPPE PIGOUCHET

